

SPIRALNA DINAMIKA

Lekcija 1. Spiralna dinamika – Uvod

Spiralna dinamika je **model ljudske evolucije svesti i sistema vrednosti**, razvijen iz istraživanja **Clare W. Gravesa**, a kasnije proširen od strane **Don Becka, Chris Cowana i Kena Wilbera**.

Osnovna ideja:

- Ljudska svest se razvija kroz **nivoe (memove)**, svaki kao adaptacija na sve složenije životne uslove.
- Svaki nivo sadrži prethodne, ali dodaje novu složenost.

Zašto je važna?

- Pomaže u **razumevanju ljudi, timova i društava**.
- Omogućava bolje liderstvo, edukaciju i lični razvoj.

Lekcija 2. Istorija i osnova spiralne dinamike

Clare Graves (1914–1986):

- Psiholog koji je sproveo longitudinalna istraživanja o vrednostima i motivima ljudi.
- Zaključio je da **ljudski sistemi vrednosti evoluiraju spiralno**, od jednostavnijih ka složenijim.

Don Beck & Chris Cowan:

- Razvili Gravesov model u praktičnu primenu za menadžment, edukaciju i društveni razvoj.

Ken Wilber:

- Ugradio Spiralnu dinamiku u **Integralnu teoriju**, povezujući je sa drugim modelima (psihologija, filozofija, spiritualnost).

Ključno pitanje za polaznika:

- Kako mi razumevanje nivoa svesti može pomoći u poslu, porodici i životu?
-

Lekcija 3. Osam nivoa razvoja – pregled

Svaki nivo (mem) predstavlja **karakterističan način razmišljanja i vrednovanja sveta**.

Prva šest nivoa su „Prvi red svesti“, a sedmi i osmi su „Drugi red svesti“ (Integralna svest).

Lekcija 4. Prvi nivo – Bež (Instinktivni)

Opis:

- Najosnovniji nivo svesti, fokusiran isključivo na **preživljavanje**.
- Bez kompleksnog razmišljanja ili organizacije.

- Dominira instinkt (glad, žeđ, temperatura, sklonište).

Primeri:

- Novorođenčad.
- Ljudi u ekstremnim uslovima (rat, izbeglištvo, katastrofe) gde je opstanak jedini cilj.

Organizacije:

- Nema ih – ovaj nivo je pre-društveni.

Ključna rečenica:

„Moram da preživim sada.“

Izazov:

- Održati život, osnovne biološke funkcije.

Pitanje za refleksiju:

- Kada sam bio/la u situaciji gde sam razmišljao/la samo o osnovnom preživljavanju?

Lekcija 5. Drugi nivo – Ljubičasti (Animistički)

Opis:

- Sveta povezanost sa prirodom i precima.
- **Magijsko mišljenje**, rituali, simboli, mitovi.
- Sigurnost kroz pripadnost grupi (plemenu, porodici).

Primeri:

- Tradicionalna plemena.
- Porodice koje čuvaju rituale bez pitanja (slava, običaji, narodne magije).
- Mala deca koja veruju da je svet magičan.

Organizacije:

- Porodične firme gde tradicija dominira nad inovacijom.
- Timovi sa jakim nepisanim pravilima i simbolima.

Ključna rečenica:

„Mi smo sigurni jer pripadamo zajedno.“

Izazov:

- Ograničenost razvoja zbog slepe odanosti tradiciji.

Pitanje za refleksiju:

- Koje rituale i tradicije praktikujem u životu i šta mi one znače?
-

Lekcija 6. Treći nivo – Crveni (Egocentrični)

Opis:

- Fokus na **moći, impulsu, dominaciji, egu**.
- Pravila se ignorišu ako ograničavaju lične želje.
- Hrabra i energična faza, ali često destruktivna.

Primeri:

- Mala deca u fazi „ja hoću sada!“
- Tinejdžerski bunt.
- Vođe bandi, diktatori.

Organizacije:

- Autoritarne firme sa vođama koji nameću strah.
- Timovi bez strukture gde dominira najglasniji.

Ključna rečenica:

„Uzimam šta želim.“

Izazov:

- Nedostatak dugoročnog planiranja, destruktivnost prema drugima.

Pitanje za refleksiju:

- Kada sam postupao/la iz ega, bez obzira na posledice?

Lekcija 7. Četvrti nivo – Plavi (Autoritarni)

Opis:

- Red, pravila, hijerarhija, disciplina.
- Jasna razlika između ispravnog i pogrešnog.
- Fokus na autoritetu, dužnostima i moralnosti.

Primeri:

- Religijske zajednice (tradicionalne crkve, islam).
- Državne institucije, vojska, policija.
- Ljudi koji strogo veruju u pravila bez propitivanja.

Organizacije:

- Tradicionalne hijerarhijske firme.
- Organizacije sa striktnim pravilnicima i protokolima.

Ključna rečenica:

„Život ima smisla kroz poslušnost i red.“

Izazov:

- Nedostatak fleksibilnosti i inovacije.

Pitanje za refleksiju:

- Koja pravila u životu poštujem bez pitanja i da li mi ona koriste ili ograničavaju?

Lekcija 8. Peti nivo – Narandžasti (Strateški)

Opis:

- Fokus na **uspeh, postignuća, ciljeve i racionalno razmišljanje**.
- Naučni metod, analitika, tržišna ekonomija.
- Individualizam, takmičenje, strategija.

Primeri:

- Preduzetnici, start-up svet.
- Zapadna korporativna kultura.
- Tehnološke firme, menadžment.

Organizacije:

- Korporacije sa KPI, ciljevima, nagradama za rezultate.
- Timovi fokusirani na rast i profit.

Ključna rečenica:

„Uspevam jer sam pametan/na i sposoban/na.“

Izazov:

- Pretvaranje ljudi u resurse, ignorisanje emocija i spiritualnosti.

Pitanje za refleksiju:

- Kako moja potreba za postignućem utiče na moj život i odnose?

Lekcija 9. Šesti nivo – Zeleni (Konsenzusni)

Opis:

- Fokus na **zajedništvo, ravnopravnost, inkluziju i ekologiju**.
- Emocionalna inteligencija, prihvatanje različitosti.
- Konsenzusno odlučivanje, horizontalno liderstvo.

Primeri:

- Pokreti za ljudska prava, feminizam, ekologija.
- Timovi koji donose odluke zajedno i cene različitosti.

Organizacije:

- NVO sektor, zajednice, kooperativi.
- Agile timovi u IT-u sa fokusom na timsku harmoniju.

Ključna rečenica:

„Svi smo jednako važni i povezani.“

Izazov:

- Paraliza analizom i donošenje odluka bez akcije (previše dijaloga, premalo odluka).

Pitanje za refleksiju:

- Kako izražavam brigu za zajednicu i životnu sredinu?

Lekcija 10. Sedmi nivo – Žuti (Integralan)

Opis:

- Prvi nivo **Drugog reda svesti** – vidi celinu sistema, integriše sve prethodne nivoe.
- Fleksibilnost, prilagodljivost, učenje, sloboda.
- Ne osuđuje druge nivoe već ih razume i koristi po potrebi.

Primeri:

- Sistemski mislioci, lideri sa vizijom koji integrišu ekonomiju, ekologiju, spiritualnost.

Organizacije:

- Teal organizacije (Frederic Laloux).
- Holakratični sistemi i organizacije sa slobodnim strukturama.

Ključna rečenica:

„Sve je povezano i sve ima svoje mesto.“

Izazov:

- Teško komunicirati sa nižim nivoima bez zvučanja “superiorno”.

Pitanje za refleksiju:

- Kada sam u životu uspeo/la da integrišem različite perspektive i kreiram novo rešenje?

Lekcija 11. Osmi nivo – Tirkizni (Globalna svest, holizam)

Opis:

- Sinteza celokupne svesti, **holistička percepcija sveta**.
- Spiritualnost i nauka ujedinjene.
- Globalna povezanost, briga za planetu, čoveka i univerzum.

Primeri:

- Spiritualni lideri koji rade globalno (Dalaj Lama, Thich Nhat Hanh).
- Vizionari globalne promene i ekologije.

Organizacije:

- Globalne organizacije koje deluju za očuvanje planete i mira.

 Ključna rečenica:

„Mi smo jedno sa univerzumom.“

 Izazov:

- Teškoća balansiranja spiritualnog jedinstva sa svakodnevnim životom.

 Pitanje za refleksiju:

- Kako doživljam povezanost sa celim svetom i univerzumom?
-

Lekcija 12. Zaključak – Spiralna dinamika u mom životu

 Ključne poruke:

- Nivoi nisu bolji ili lošiji – svaki ima svoju svrhu.
- Lični razvoj znači **širenje svesti i razumevanja svih nivoa**, a ne odbacivanje prethodnih.
- Spiralna dinamika je alat za **liderstvo, coaching, edukaciju i ličnu transformaciju**.

 Pitanje za refleksiju:

- Koji je moj dominantni nivo i gde želim da idem dalje?
-